

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และกำลังมุ่งสู่ความเป็นอุตสาหกรรมเกษตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก เพื่อเลี้ยงคนทั้งประเทศ รวมทั้งส่งเป็นสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ในปัจจุบันได้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจซึ่งก่อให้เกิดความเสียหาย ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอันเนื่องมาจากการว่างงาน อุตสาหกรรมในภาคต่างๆ ได้รับความกระทบกระเทือน จากปัญหาดังกล่าว พบว่าตัวแปรสำคัญที่สามารถช่วยพยุงเศรษฐกิจของไทย ให้ต่อสู้กับภาวะวิกฤตในปัจจุบันได้ก็คือ การเกษตร โดยการพัฒนาคุณภาพของผลผลิต และเพิ่มปริมาณการผลิตให้สูงขึ้น แต่การทำเกษตรในประเทศไทย ยังต้องเผชิญกับปัญหาด้านการผลิตอย่างมาก โดยเฉพาะการเพาะปลูกพืช ซึ่งพบว่ามีการใช้สารเคมีเกษตรในปริมาณที่มาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ใช้สารเคมีดังกล่าว ซึ่งก็หมายถึงตัวเกษตรกรโดยตรง เช่น เกิดอาการเป็นพิษ อันเนื่องมาจากการได้รับสารพิษที่ใช้ในไร่นา นอกจากนี้ ยังทำให้เกิดผลเสียหายแก่สภาพแวดล้อม เช่น พิษตกค้างในดิน และในแหล่งน้ำต่างๆ

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2536) ได้รายงานไว้ว่าในแต่ละปีจะพบสารเคมีเกษตรตกค้างในผลิตผลการเกษตร และอาหารต่างๆ ประมาณร้อยละ 30 - 40 ของจำนวนตัวอย่างที่วิเคราะห์ โดยในจำนวนนี้ จะมีการตกค้างเกิน ค่ามาตรฐานความปลอดภัย เฉลี่ยร้อยละ 10 ซึ่งผลการสำรวจปรากฏว่า ผลไม้มีการตกค้างของสารเคมี เกินค่ามาตรฐานมากที่สุด รองลงมาได้แก่ พืชผัก ส่วนธัญพืช และผลิตภัณฑ์สัตว์ แม้จะมีการตกค้าง แต่ปริมาณที่พบยังไม่เกินมาตรฐานความปลอดภัย

นอกจากนี้ในด้านของปัญหาสุขภาพอนามัยของเกษตรกรจากการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (2536) พบว่า มีผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากสารเคมีเกษตร ทั่วประเทศ ในปี 2536 จำนวน 3,170 คน หรือ 53 คนต่อประชากรแสนคน โดยได้รับพิษจากการฉีดพ่นสารเคมี และเพื่อฆ่าตัวตาย โดยภาคที่อัตราการป่วยสูงสุด คือ ภาคเหนือ รองลงมาคือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ตามลำดับ จังหวัดที่มีอัตราการป่วยจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชสูงสุด คือ กำแพงเพชร นครปฐม สุโขทัย อุทัยธานี และ ปทุมธานี

สำหรับปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นวลศรี (2534) ได้รายงาน จากการศึกษาปริมาณสารตกค้างของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่ปี 2519-2522 จำนวน 947 ตัวอย่าง ตรวจพบสารตกค้างกลุ่มออร์กาโนคลอรีน ถึง 941 ตัวอย่าง หรือ 99.4 เปอร์เซ็นต์ จากนั้นก็ทำการสำรวจ วิเคราะห์จนถึงปี พ.ศ. 2530 - 2531 ก็ยังพบสารตกค้างในดินอยู่มาก กระจายไปตามดินแหล่งเกษตรกรรมต่าง ๆ ทั่วประเทศ จากรายงานปริมาณสารพิษ ตกค้างในดินดังกล่าว ในปี 2530-2531 กองวัตถุมีพิษการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร ได้ทำการสำรวจวิเคราะห์สารพิษตกค้างในดินตะกอน จากแหล่งน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ จำนวน 71 ตัวอย่าง ตรวจพบสารกลุ่มออร์กาโนคลอรีน 10 ชนิด และ กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต 5 ชนิด สารที่ตรวจพบส่วนใหญ่ ได้แก่ ดีลด์ริน (Dieldrin) อัลดริน (Aldrin) เฮปตาคลอ (Heptachlor) และ พารา-พารา-ดีดีที (P,P'-DDT) สำหรับสารพิษตกค้างในบรรยากาศ Davies (1973) ได้รายงานไว้ว่า ขณะที่มีการฉีดพ่นสารเคมีเกษตรนั้น ฝุ่นละอองในอากาศจะดูดซึมเอาละอองของสารพิษนั้นไว้ และ ยังสามารถดูดซึมเอาส่วนที่ระเหยจากผิวน้ำดินขึ้นสู่บรรยากาศได้ เมื่อฝนตกก็จะชะล้างเอาละอองสารเหล่านี้ลงสู่แหล่งน้ำได้ Edwards (1973) กล่าวว่าวัฏภูมิพิษที่ฉีดพ่น หรือโปรยทางเครื่องบินนั้น จะมีเพียง 25 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ตกถึงพืชที่เราต้องการ ส่วนอีก 75 เปอร์เซ็นต์ จะปลิวปะปนอยู่ในอากาศ ยิ่งเมื่อขนาดของเม็ดยา หรือฝอยของยาที่ฉีด หรือ โปรยทางอากาศลงมากเท่าใด วัฏภูมิพิษก็ยิ่งมีโอกาสปลิวปะปนอยู่ในบรรยากาศได้มากขึ้นเท่านั้น

จังหวัดพิษณุโลกก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำกรเกษตรกันอย่างกว้างขวางโดยมีพื้นที่ทำการเกษตร 2,927,393 ไร่ พื้นที่ไม้ยืนต้น 323,524 ไร่ พื้นที่ปลูกพืชผัก 16,632 ไร่ และพื้นที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ 552 ไร่ โดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง มีพื้นที่ทำการเกษตรถึง 290,037 ไร่ มีครัวเรือนเกษตรกร 16,833 ครัวเรือน จำนวนเกษตรกร 59,635 คน ซึ่งการทำกรเกษตรของเกษตรกรในการที่จะเพาะปลูกพืชให้มีประสิทธิภาพ ผลผลิตสูง คุณภาพดี และคุ้มค่าแก่การลงทุน จำเป็นที่จะต้องมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสารเคมีเกษตรที่ใช้ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆมากมายทั้งทางด้านสุขภาพอนามัยของเกษตรกร ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะตัวเกษตรกร(สำนักงานเกษตร ,2539) จากการสุ่มสำรวจของสถานีอนามัยตำบลบึงพระ (2538) จากเกษตรกรจำนวน 335 ราย พบว่า ไม่มีสารพิษตกค้างในร่างกายร้อยละ 31.89 มีสารพิษแต่ไม่ถึงขั้นอันตราย ร้อยละ 40.92 และมีสารพิษอยู่ในขั้นอันตรายร้อยละ 36.19 ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ ความ เข้าใจและวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก การศึกษาดังกล่าวจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์พื้นฐานในการจัดทำโครงการส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้ วิธีการใช้สารเคมีการเกษตรที่ถูกต้อง เพื่อลดปัญหา และอันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมี ของเกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม ความรู้ความเข้าใจในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช กับความต้องการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหา และอุปสรรคของเกษตรกร เกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลการวิจัยในเรื่องนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยไปวางแผนโครงการ และการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ของเกษตรกรต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

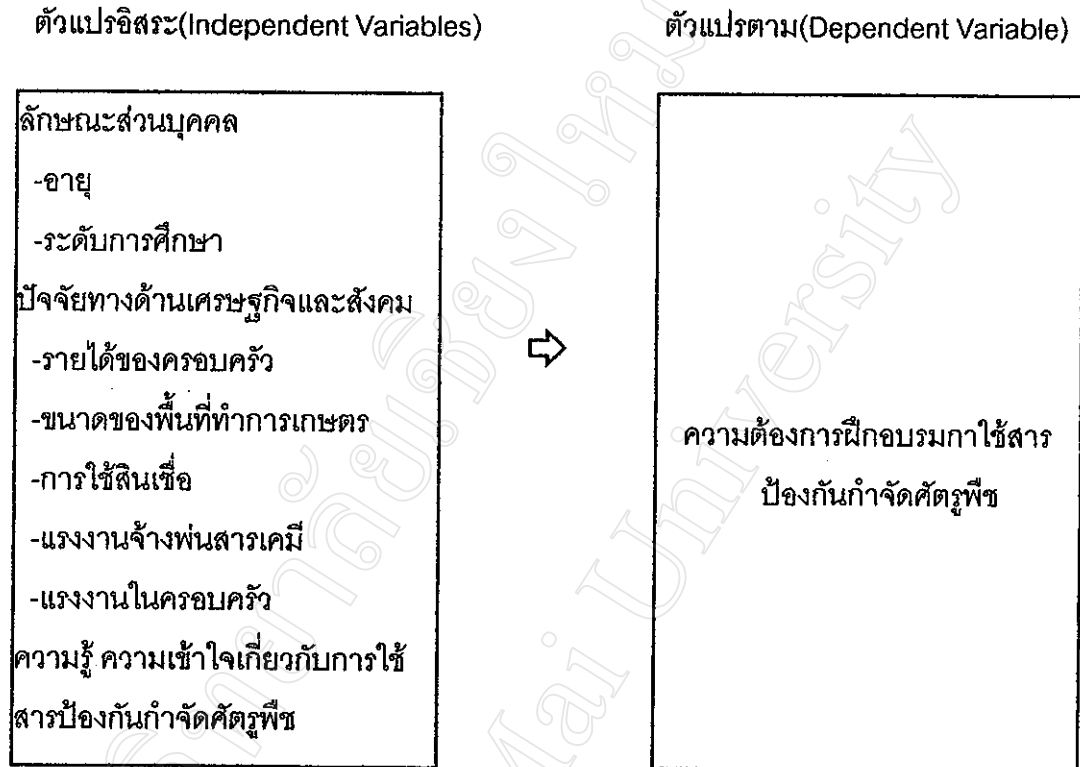
ลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และความรู้ความเข้าใจในการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการฝึกอบรมการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ในพื้นที่ 10 ตำบล 10 หมู่บ้าน เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง 185 ราย โดยความต้องการฝึกอบรมอาจมีความสัมพันธ์กับตัวแปร ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภูมิ 1 ความสัมพันธ์ของตัวแปร

นิยามศัพท์

ความต้องการ หมายถึง ความปรารถนาที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมหรือ ผูกพันกับสิ่งที่ต้องการ หรือ ความอยากได้ในเรื่องต่างๆ

การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่จัดขึ้นเพื่อช่วยให้ผู้รับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้เกิดผลดีขึ้น

ความต้องการในการฝึกอบรม หมายถึง ความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรใน อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เรื่องการใช้สารป้องกัน กำจัดศัตรูพืช โดยความต้องการจะแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง สารเคมีที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูของพืชที่ปลูก ได้แก่ โรค แมลง และ วัชพืช

พิษภัยของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ผลกระทบทั้งชนิดเฉียบพลัน หรือ เรื้อรังของ สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ชนิดใดชนิดหนึ่ง ที่ทำให้เกิดอันตรายทั้งทางตรง หรือ ทางอ้อมต่อ คน สัตว์ และ สิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเราทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ได้แก่ ธรรมชาติ ที่อยู่รอบๆ เช่น ดิน น้ำ อากาศ พืช ภูเขา เป็นต้น

รายได้ หมายถึง รายได้จาก การประกอบอาชีพทางการเกษตรและนอกการเกษตร ของครอบครัวเกษตรกรที่ได้ต่อปี

ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่มีหน่วยวัดเป็นไร่ของเกษตรกร ทั้ง ที่เป็นของตนเอง หรือ เช่าทำ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกรในการระบุนิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย ในด้านการ เลือกรักษา การขนส่ง การเก็บรักษา พิษภัยจากสารเคมี การผสมสารเคมี การกำจัดภาชนะบรรจุ สารเคมี การเกิดพิษและการปฐมพยาบาล เป็นต้น